

INDIVIDUALUMAS IR TRADICIJA PASAKOJIMUOSE APIE SAPNUS

ASTA VIŠINSKAITĖ

Vytauto Didžiojo universitetas

Straipsnio objektas – pasakojimai apie sapnus. Nagrinėjami naratyvai apie išsipildžiusius ir dar neišsipildžiusius sapnus. Remiamasi 2003–2004 m. straipsnio autorės Lietuvoje surinkta medžiaga¹.

Darbo tikslas – išsiaiškinti, kaip vyksta netiesiogiai suprantamų sapno vaizdų interpretavimas.

Tyrimo metodai – lyginamasis, interpretacinis.

Žodžiai raktai: pasakojimai apie sapnus, sapnų interpretacija.

Pasakojimai apie sapnus yra gyvas žanras, Lietuvoje nesusilaukęs didesnio mokslininkų dėmesio. Kaip tik tai ir paskatino susidomėti šia tema. Straipsnyje gilinsimės į sapno ir jo perkeltinės prasmės ryšių nustatymo procesą. Kadangi apie tų ryšių sudarymo principus buvo rašyta², šio aspekto nenagrinėsime.

Iš pradžių atkreipsime dėmesį į žmogaus laisvę išsirenkant tam tikrus sapno vaizdus ir juos interpretuojant. Neretai sapne būna keletas dalykų, galinčių patraukti dėmesį ir tapti prognoziniais. Pavyzdžiui, moteris sapnavo, kad su mirusiu vyru vaikščiojo po ežias, jis nešė pintinę. Paskui sodino bulves. Ji sakė: *Prisiminiau, kad jei sodini bulves, tai blogai. Ar tai liga, neatsimenu* 2(28)³.

Pamėginkime šį sapną suskaidyti į paskirus vaizdus. Sąlygiškai gauname tokius komponentus: „miręs vyras“, „vaikščioti po ežias“, „nešti pintinę“, „sodinti bulves“. Iš jų pasirenkamas tik pastarasis – bulvių sodinimas. „Interpretacijos būdas priklauso nuo pasakotojo ir klausytojo pasaulėžiūros. Interpretuojama padarius užuominą į pasaulio žemėlapi, bendrą pasakotojui ir jo auditorijai.“⁴ Šiuo atveju interpretuojant vaizdą pasiremiamą tradicija. Tradiciniuose sapnų aiškinimuose bulvių sodinimas, kasimas, kaip ir visi kiti žemės darbai, yra traktuojami negatyviai, dažniausiai tai pranašauja mirtį⁵.

Štai kitas pasakojimas apie dar neišsipildžiusį sapną:

...naktį irgi sapnavau apie žuvis. Žvejojom su tokiu klasioku buvusiu, kuris dabar yra nebegyvas, miręs tas mano klasiokas. Ir tam tvenkiny, prūde, gaudėm žuvis su spinningu. Žuvis matėsi įvairios – ir didelės, ir mažos. Tai užkibdavo pradžioj tos mažos lydekos, po to užkibo

viena lydeka, ir ištraukėm tik galvą, nes kita, didelė lydeka nukando ją. Pamatėm, kad tame ežere yra labai didelė lydeka. Ir paskui aš tam klasiokui sakau: „Mesk tai lydekai po nosim blizgę“. Vanduo labai švarus. Ir užkibo ta lydeka. Pagavus pasirodė, kad ji labai sena, bet gyva. Ir iš viso jos kūno išlindusios jaunos lydekaitės. Ji jas prarijusi. Ji kaip ežys – spyglių pridaigstyta, iš jos lydekaitės išlindę. Susapnavau tą klasioką, jis miręs, tai pirma mintis, kad oras keisis. O tos lydekos, tai nežinau, ką gali reikšti 2(7f).

Kaip žinome, tradiciniuose sapnų aiškinimuose mirusysis paprastai reiškia oro permainą, dažniausiai lietu⁶. Sapnuotojas vėl pasiremia tam tikru autoritetu (šiuo atveju – tradicija) ir, kaip ir pirmajame pasakojime, nedetalizuoja susapnuoto vaizdinio ir būsimo realaus įvykio susiejimo. Norint, kad klausytojas suprastų, kodėl susapnuotas mirusysis reiškia oro permainą, reikia, jog jis būtų tos pačios kultūros atstovas ir galėtų numanyti konkretaus vaizdinio tradicinį, mitinį įprasminimą.

Suskaidykime sapno turinį į vaizdus: „miręs draugas“, „žvejojimas“, „tvenkinys“, „švarus vanduo“, „pagauta lydeka“, „keista lydeka“. Pateikėjas iš viso sapno išsirenka du fragmentus: „miręs draugas“ ir „lydekos“. Pirmojo vaizdinio reikšmė jam yra žinoma, antrojo – ne. Tai gi praktiškai visos pasakojimo dalys gali būti suprantamos kaip prognoziniai ženklai. Panašią išvadą priėjo ir rusų etnologas M. Lurjė. Pasak jo, sapno aiškintojui suteikiama visiška laisvė renkantis vienus prognozišnius vaizdinius ir atmetant kitus⁷. Beje, prieš keletą dienų iki šio sapno pateikėjas su draugu išties kalbėjosi apie žvejybą ir kepė žuvį⁸. Įdomu, kad jis sapne regėtos žvejybos ir žuvų nesieja su neseniai išgyventomis akimirkomis.

Buvo pateikta pora pasakojimų apie dar neišsipildžiusius sapnus. Dabar išnagrinėkime naratyvą apie išsipildžiusį sapną:

Po kara mona bruolis bova išvežts į Rusiją. Keturis metus visai negavom laiškų. Vieną naktį mama sapnou, ka gul marga kalakuti po pečium. Tun sapną ana atsikielusi išaiškina taip: ka kalakuti – ta jauns sūnus, o ka marga – ti gaus laišką. I ant rytuojaus gaun laišką, didelį i margą VDU ER 36–2(84).

Kadangi pasakojamas išsipildęs sapnas, visos nereikalingos detalės yra praleidžiamos. Dėmesys atkreipiamas tik į paukštį ir jo plunksnų spalvą. Lietuvių sapnų aiškinimuose laišką dažniausiai reiškia balti objektai – baltos žąsys ar antys, balta skarelė, balti kiaušiniai (LTR 1176/221, 1176/208)⁹. Tačiau panašiai gali būti aiškinami ir margi objektai: marga karvė, marga skarelė¹⁰. Pažymėtina, kad epitetas „margas“ vartojamas rašytiems (primargintiems) objektams nusakyti. Pavyzdžiui, „marga gromatėle“ dainuojamojoje tautosakoje įvardijamas laiškas; mįslė „Marga karvė į dangų žiūri“ reiškia knygą, o „Margas paukštelis viso pasaulio naujienas nešioja“ – laikraštį¹¹. Tai gi galima teigti, kad šio sapno interpretavimas yra paremtas išskirtinai tradicija.

Teiginiai, nusakantys, ką reiškia sapne regėtas objektas, gali gyvuoti atsietai nuo pasakojimo apie sapną, pavyzdžiui: *Jei sapnuoji, kad kasi bulves – bus mirtis*¹²; *Jei sapnuoji numirėlį, atsimainys oras* LTR 293(896). Glausti žodiniai sapnų aiškinimai pereina į tikėjimų sferą. Jie natūraliai prisimenami ir pasakomi, kai kas nors pasakoja savo sapną. Žmogus, paklaustas apie kokio nors sapnuoto objekto reikšmę, jei žino, ją ir tepasako, o jei buvo sapnavęs pats, prie konstatuojamojo teiginio prideda

ir sapno pasakojimą¹³. Tačiau mūsų nagrinėjamu atveju pabrėžtina, jog žmonės iš keleto sapno vaizdinių išskiria tuos, kurių tradicines reikšmes jie žino.

Šią prielaidą patvirtina ir kiti duomenys. Antai moteris sapnavusi, kad troleibuse ji nutvėrė vagį:

Jaučiu, kad kažkas piniginę ištraukė. Šalia kažkoks kareivis stovi. Aš jį [vagį] pačiupau ir rėkiu: „Laikykit vagį!“ O pačiai tai keista: jis juk čia pat, aš jį laikau. Gal ir daugiau ką sapnavau, bet neatsimenu. O čia, nu, nesimušėm, bet kažkaip vis tiek. O muštis – tai atsimuš kas 2(29).

Taigi nors pasakotoja sapne nesimušė, bet situacija buvusi netoli muštynių, todėl moteris ją gretina su mušimusi, t. y. veiksniu, kurio reikšmę ji žino.

Renkant medžiagą vienas respondentas į klausimą „Kaip suprantate, kad sapnas yra reikšmingas?“ atsakė: *Pasapnuoju ir daug reikšmių nežinau. Daug dėmesio nekreipiu. Bet jei pasapnuoju... oras keisis – numirėliai, šūvį – žinia, tai tokius tik sapnus pareikšminu 2(7)*. Panašiai mano ir kita pateikėja: *Jeigu sapnuoju tokį sapną, kurio reikšmes jau žinau iš seniau, tai ir suprantu, kad jis yra reikšmingas 8(10)*.

Taigi turime gana įdomų reiškinį – aiškinantis sapną, neinformatyvios jo detalės tarsis nublanksta, tampa nereikšmingos ir į jas nekreipama dėmesio. Aiškinamasi tie sapno elementai, kurie yra pastovūs ir svarbiausia, žinomos jų reikšmės.

Taip pat pastebėsime, jog visi pasakotojai praleidžia savo mąstymus, kodėl sieja du įvykius: regėtą sapne ir galimą įvykį realybėje. Mes nežinome, ar jie yra tik girdėję panašų sapno aiškinimą, ar ir patiems tai yra pasitvirtinę realiai. Galimas dalykas, jog pasakotojas apeliuoja į klausytoją, t. y. mano, kad nėra reikalo aiškinti šio susiejimo, nes jis yra visuotinai žinomas (pvz., jų šeimoje, apylinkėje ir t. t.). Yra „pastebėta, kad folklore dažnai nutylimi visiems gerai žinomi, nekeliantys abejonių dalykai. Įrodinėti, argumentuoti pradedama tuomet, kai norima pasakyti ką nors nauja arba dėl įvairių priežasčių imama abejoti tradicija“¹⁴. Kadangi pasakotojo mąstymų praleidimas yra būdingas beveik visiems pasakojimams apie sapnus, manytina, jog šis nutylėjimas gali būti aiškintinas ir kitaip – pasakotojas nenori įsileisti klausytojo į savo minčių pasaulį.

Atskiro sapne regėto vaizdo reikšmes galima sužinoti ir pažvelgus į sapnininką:

Sapnavau sliokus, didelius sliokus. Pažiūrėjau į sapnininką: „Sliukai – tušti darbai“. Tą pačią dienąėjau darbintis. Ir dar Dainiui pasakojau sapną ir sakiau, kad „sliukai – tai tušti darbai“. Dar sakiau: „Kokie čia tušti darbai, gal darbas nekoks?“ Ir pasiūlė prastą darbą 2(7a).

Kadangi vėl pasakojamas išsipildęs sapnas, pateikėjas jo siužeto nedetalizuoja: pabrėžiamas tik vienas reikšmingas vaizdas ir nesileidžiama į bereikalingas, dabar jau nereikšmingas smulkmenas. Šiuo atveju pasakotojas pasiremia sapnų knyga – dar vienu autoritetingu naktinių vaizdinių aiškinimo šaltiniu. Joje pateikiami sudarytojo sapnų aiškinimai. Sapnininkuose susipina ankstesnių panašaus pobūdžio veikalų fragmentai, individuali sudarytojo kūryba ir galimi žodinių liaudies sapnų aiškinimų pavyzdžiai, nors pastarųjų pasitaiko gana retai. Taigi būdą išsiaiškinti sapnus, remiantis sapnininkais, galima įvardyti kaip iš dalies tradicinį.

Kaip tam tikrą autoritetą, kuriuo mūsų dienomis remiamasi aiškinant sapnus, galima laikyti ir psichologines sapnų interpretavimo teorijas (Sigmundo Freud, Carlo

Gustavo Jungo ir kt.): sapnai traktuojami kaip individo išgyventų akimirų, minčių, troškimų ir pasąmonėje vykstančių procesų padarinys. Ateities prognozavimo funkcija, kitaip negu tradiciniuose sapnų aiškinimuose, šiose teorijose yra marginali. Jos neturi jokio ryšio su tradicine sapnų samprata ir jų reikšmėmis. Kadangi straipsnyje nesirengiama analizuoti nei šių teorijų, nei sapnų aiškinimosi pagal jas ypatybių, pateiksime tik kelis tokios interpretacijos pavyzdžius.

Šiąnakt sapnavau, kad buvau parduotuvėj ir norėjau pavogt kažkokio gėrimo. Ir pavogiau. Bet dabar prisiminiau, kad buvę ir daugiau sapnų, kur vagiu ar kažką mušu. Kažkokią kleptomaniją ir agresiją sapnuoju kartais. Vagiu gal dėl to, kad žinau, kad gaut kažką... lengviau pavogt nei užsidirbt¹⁵.

Pateikėjo manymu, sapno vaizdinius sukėlė mintys, kylančios jam esant budrumo būsenos.

Kitas pasakojimas:

Nu, man buvo toks laikas, kad pastoviai vieną po kito sapnuodavau erotinius sapnus, nesuprantu kodėl... Ir dar būdavo įdomi detalė tuose sapnuose, kad pastoviai šalia stovėdavo mama ir viską stebėdavo... Po to man tokia moteriškė išaiškino, kad tai yra todėl, kad motina per daug kišasi į mano gyvenimą... Savotiška...¹⁶

Sapnas suvokiamas kaip merginos ir jos motinos santykių atspindys.

Pereikime prie autoritetais ne taip paremto sapnų interpretavimo.

Sapnavau, kad mano akys užmaliavotos. Pabudau... Dieve Dieve, kas gi čia dabar?.. Nu va, ir gyvenima nėra: užmaliavotas visas mana gyvenimas... LTR 5422(153).

Šiame pasakojime išvelgti kokių nors tradicinio aiškinimo pėdsakų beveik neįmanoma. Galima manyti, jog, esant sunkiai gyvenimo situacijai, pasakotoja prisiminė sapną ir remdamasi intuicija susiejo savo būseną jame ir gyvenime. Tai pabrėžiama, tuo pačiu žodžiu nusakant reikšmingą sapno vaizdą ir jo išsipildymą. Remiantis tradiciniais sapnų aiškinimų vaizdiniais ir struktūra, konstruojami individualūs pasakojimai apie išsipildžiusius sapnus.

Dar vienas pasakojimas:

Mes buvom Vokietijoje keturiose ieškoti darbo. Ir vienas mūsų keturių pasigavo į Italiją darbo dirbti. Likom trise. Bet tėvas nežinojo, ir prieš grįžtant mes nepasakėm, kad grįžtam į Lietuvą. Ir tą naktį, kai grįžinėjom iš Vokietijos į Lietuvą, mano tėvas susapnavo, kad parbėga trys jaučiai. Ir jis nusprendė, kad mes grįžtam. Bet tik trys. Vienas buvo išvažiuoęs 2(6).

Sapnų aiškinimuose jautis minimas retai ir jo reikšmė aiškinama įvairiai, pavyzdžiui: *Netekiejuse mergina [sapnuoti jautį] reišk, kad įsitaisys kavalierių, o ištekiejuse arba vedusiam – turies reikalų su valdiškas žmuonėmis, tei reikala gal būti i bluogesni* VDU ER 33–7(8). Latvių sapnų spėjimuose šis gyvulys pranašauja blogą žmogų, priešą, nelaimę¹⁷. Kaip matome, sapno interpretavimas nėra paremtas tradiciniais jaučio vaizdo aiškinimais. Su tradicija jį galima susieti tik kaip reiškiantį kokią nors vyrą. Cituotame sapne sapnavusysis pats sugretina parbėgančių jaučių vaizdą su jaunų vyrų grįžimu. Gali būti, kad tokį aiškinimą lėmė jaučių atliekamas veiksmas sapne – bėgimas, parbėgimas iš kažkur toli. Vaikinams grįžus, paaiškėjo, jog la-

bai svarbus besąs ir tėvo sapnuotų jaučių skaičius, atitikęs grįžusių jaunuolių skaičių. Šis faktas, matyt, sustiprino tėvo tikėjimą teisinga savo sapno interpretacija.

Pateiksime dar vieną išplėtoto siužeto pasakojimą:

Sapnuoju parduotuvę, kvėpalų pridėta – parfumerijos kvėpalai. Ateinu į parduotuvę, žiūriu – daug kvėpalų pridėta, ir noriu pasikvėpinti, o neturiu pinigų. Galvoju: „Noriu juos pavogti. Bet ant išėjimo yra pypsiukų automatai ir mane pagaus“. Aš išpakavau dėžutę ir paslėpiau. Man skonis tų kvėpalų patiko, aš juos užsikišau už kelnių ir išsinešiau. Galvoju, ar nesupypsės, bet ne. Ir kai išėjau, pamačiau ant bonkutės, kad čigoniškos tautybės kvėpalai – o tokios nėra. Pasikvėpinau. Parodžiau draugams ir Jūratei sakau: „Va kokius pavogiau kvėpalus“. Tai va tiek ir kažkaip atsimenu to sapno.

– Kaip manote, ką šitas sapnas gali reikšti?

– *Manau, kad teigiamas tas sapnas. Ne mane, bet aš apvogiau. Ir kitas dalykas – kad geras kvapas, ir turi lydėti sėkmę. Kitą dieną nuėjau į darbą [įsidarbinti] – ir priėmė. Nes dar vakar sėdžiu ir laikiu savo eilės pas darbdavius ir galvoju, kad tie kvėpalai, kai aš juos pavogiau, tai man turėtų būti gerai. Ir galvoju: „Jei man ryt paskambins dėl darbo, tai išsipildys sapnas“. Ir pakvietė dirbti 2(7g).*

Pasiteiravus apie vaizdų reikšmę, respondentas ne tik pasakė, kad sapnas, jo mąnymu, yra gera lemiantis, bet ir paaiškino, kodėl taip manęs. Jis žino (arba nutuokia), kad sapne ką nors gauti yra gerai, o prarasti – blogai. Pateikėjas atkreipia dėmesį ir į sapnuojant patirtus pojūčius – jam patikęs kvėpalų kvapas. Taigi identifikavęs minėtus sapno vaizdus kaip teigiamus, juos interpretuoja taip pat pozityviai. Pasiūlyta darbo vieta patvirtina teisingą sapno išsiaiškinimą. Panašiai ir tradiciniuose sapnų aiškinimuose pozityvūs naktiniai vaizdiniai dažniausiai prognozuoja analogiškai vertinamos jų spėjamos ateities reikšmes. Atkreipkime dėmesį, jog vargu ar respondentas būtų atskleidęs savo pamąstymus, jei nebūtų paklaustas apie sapno reikšmę.

Taigi kiekvieno konkretaus sapno aiškinimasis paremtas jo vaizdų visuma. Siekiant išsiaiškinti sapną, operuojama laisvai pasirinktais jo vaizdais ir įminimų variantais, kurie gali būti tiek nusistoję, tiek individualūs. Neretai tradicinis ir individualus požiūriai yra taip susipynę, jog būna sunku atskirti, kur prasideda vienas ir baigiasi kitas. Apskritai, pasak M. Lurjė, susiejant sapno vaizdus ir įminimus didelę reikšmę turi paskui regėjimą einantys realaus gyvenimo įvykiai. Tais atvejais, kai atrodo, jog sapno aiškinime vyrauja individualumas, tradicija išlieka – įminimas vis tiek yra paremtas sapnų interpretacijos taisykle¹⁸, t. y. priešasties ir pasekmės ryšiu. Etnologė Ina Veselova taip pat mano, kad priešasties ir pasekmės ryšys naratyvuose nulemtas ne pasakotojo asmeninio pasirinkimo, bet bendro tradicijos žinojimo¹⁹.

Kiekvienas sapno vaizdas turi po kelis, neretai skirtingus įminimus, pavyzdžiui: susapnuotas mėšlas – tai pinigai arba mirtis (LTR 1176/211/); arklys gali reikšti vėjuotą dieną ar pinigus²⁰; žydą sapnuoti – „ką nors nusipirksi“²¹, „nelabai geras uždarbis“ (LTR 4858/208/) ir pan. Analizuodamas rusų sapnų aiškinimus, panašiai teigia ir M. Lurjė: „Kiekviena vietovė, kiekviena šeima ar net individualūs asmenys tam pačiam sapno vaizdai suteikia skirtingas reikšmes, inspiruotas asmeninių, šeimos ar kaimynų pastebėjimų“²². Pavyzdžiui:

Arkliui kap kam išvaražina vėju, o kap kam – pinigus; Kiaulės – kap kam svečiai, o kap kam – kiaulytės²³.

Kiti respondentai remiasi patirtimi:

Aš su drauge visada ginčijuosi: jai [susapnuotas] mažas vaikas – vargai, rūpesčiai, man – liga 2(37).

Šūnai [sapnuoti] man – ne pinigai, kitiem – pinigai. Man šūdas – tai šūdas <...>. Mano draugė Joana susapnuos kaką – gauna pinigų. Ir diedukas kaką susapnuoja – būna pinigai. O man – ne 2(10).

Kadangi kiekvienas sapno vaizdas turi po kelis aiškinimus, interpretatorius iš jų gausos gali išsirinkti sau tinkamą variantą. Čia labai svarbi ir asmeninė žmogaus patirtis.

Taigi galima teigti, kad sapno interpretacija yra laisvas, kūrybinis žmogaus veiksmas, pradedant nuo prognozinių sapno vaizdų išsirinkimo iš viso sapno konteksto ir baigiant reikšmių nustatymu iš keleto galimų variantų.

Tuo atveju, kai klausytojas išgirsta pasakojimą apie išsipildžiusį sapną be kons-tatuojamojo sakinio, mintyse jis gali susieti tam tikrą susapnuotą objektą ir dabartinę pasakotojo (ar jo artimojo) būklę. Pateiksime du pavyzdžius:

Ėjau kažkieno tvarkyti kapą. Kapas buvo apžėlęs žole. Tą žolę raudama pažiūrėjau aukš-tyn, o ten, virš kapo, geležinė lova. Norėjau pažiūrėti, kas toje lovoje, bet nemačiau. Po šio sapno susirgo vyras, jam buvo atlikta sudėtinga operacija 1(42).

Sapnavau vienuolyno bokštą, į kurį lipau laiptais. Ten mane pasitiko kardinolas Sladkevi-čius ir parodė skaidrų, nuostabaus grožio ežerą ir pasiūlė pasiirstyti. Tuo metu iš kažkur atsira-do mano dėdė ir nuėjo vietoj manęs. Po poros savičių dėdė mirė darbe, plyšus širdžiai 1(38).

Išgirdęs tokį pasakojimą, klausytojas pats turi spręsti, koks sapne matytas objek-tas reiškia mirtį.

Taigi yra du būdai išsiaiškinti sapno reikšmę. Pirmasis – pasiremti tam tikru au-toritetu, t. y. pasinaudoti tradicinėje kultūroje funkcionuojančiais žodiniiais sapnų aiškinimais arba žvilgtelėti į sapnininką. Antrasis būdas – savarankiškai išskirti konkrečius objektus iš regėtų sapno vaizdų ir savo nuožiūra priskirti jiems reikš-mes. Tai padaryti leidžia girdėti tautosakos tekstai (pasakojimai apie sapnus, sapnų aiškinimai), nes jie ne tik pateikia konkrečių faktų, bet (o tai yra daug svarbiau) ir moko mąstymo logikos, padedančios individui orientuotis neišsenkamame įvykių ir reiškinų sraute²⁴.

Išanalizavus pateiktą medžiagą buvo prieita prie tokių išvadų:

1. Tradiciškai aiškinantis naktinius regėjimus, svarbiausia yra identifikuoti tam tikroje kultūrinėje aplinkoje pripažintus sapnų vaizdus, kuriems yra priskirti konkre-tūs mitiniai įprasminimai.

2. Individualiai aiškinantis sapną, regėti vaizdai, remiantis intuicija ir / ar asmeni-niu patyrimu, susiejami su kokiu nors numatomu arba jau buvusiu įvykiu.

¹ Keturiems šimtams apklaustų respondentų buvo pateikta straipsnio autorės sudaryta anketa „Sapnai“.

² Asta Višinskaitė. Sapnų mįslės: (Mirties vaizdiniai Lietuvoje ir Latvijoje). – Darbai ir dienos, [t.] 31. Kaunas, 2002, p. 285–300.

³ Įvairiose Lietuvos vietovėse autorės surinkta medžiaga apie sapnus; skaičiai prie pavyzdžių – as-meninio archyvo aprašo numeris.

⁴ *Инна Сергеевна Веселова*. Жанры современного городского фольклора: повествовательные традиции. – <http://www.ruthenia.ru/folklore/veselova6.htm>, 2004-04.

⁵ *A. Višinskaitė*. Min. veik., p. 290.

⁶ *Nijolė Marcinkevičienė*. Pavarėnis. Vilnius, 1998, p. 206; Atbėga elnias devyniaragis: Rožės Sabaliauskienės tautosakos ir etnografinės rinktinė. Sudarė ir parengė Pranė Jokimaitienė, Norbertas Vėlius; [melodijas spaudai parengė Bronius Ambraziejus]. Vilnius, 1986, p. 394.

⁷ *М. Л. Лурье*. Вещие сны и их толкование: (На материале современной русской крестьянской традиции). – Сны и видения в народной культуре. Москва, 2002, p. 36.

⁸ Autorė dalyvavo pateikėjo ir jo draugo pokalbyje.

⁹ Taip pat: Atbėga elnias devyniaragis, p. 394.

¹⁰ Ten pat.

¹¹ *Kazys Grigas*. Menu mįslių keturgyslė: Lietuvių liaudies mįslės. Vilnius, 1970, p. 141.

¹² Amžiaus galo Apsas: užtvindomų salų atmintis: [Juozo Šorio pokalbis su folkloristu Vytautu Musteikiu]. – Laudies kultūra, 2000, Nr. 3, p. 7.

¹³ *В. Е. Добровольская*. Суеврия, связанные с толкованием сновидений в Ярославской области. – Сны и видения в народной культуре, p. 64.

¹⁴ *Bronislava Kerbelytė*. Sakmės ir padavimai apie pasaulio kilmę. – Lietuvių mitologija. Vilnius, 2004, p. 288.

¹⁵ Iš: [http://www.banga.lt/admlt/2forum.showForumPosts/220702.245.4-=\(117912018](http://www.banga.lt/admlt/2forum.showForumPosts/220702.245.4-=(117912018); pateikėjas Googy, 2003-09.

¹⁶ Iš: [http://www.banga.lt/admlt/2forum.showForumPosts/220702.245.1-=\(1984994708](http://www.banga.lt/admlt/2forum.showForumPosts/220702.245.1-=(1984994708); pateikėjas Chane, 2003-09.

¹⁷ *A. Aizsils*. Latviešu tautas sapņu iztulkošana. Rīga, 1992, p. 60, 139.

¹⁸ *М. Л. Лурье*. Min. veik., p. 37-39.

¹⁹ *И. С. Веселова*. Min. veik.

²⁰ *N. Marcinkevičienė*. Min. veik., p. 206.

²¹ Atbėga elnias devyniaragis, p. 394.

²² *М. Л. Лурье*. Min. veik., p. 30.

²³ *N. Marcinkevičienė*. Min. veik., p. 206.

²⁴ *О. Б. Христофорова*. Логика толкований: фольклор и моделирование поведения в архаических культурах. Москва, 1998. – <http://www.ruthenia.ru/folklore/hristoforova7.htm>, 2004-04.

INDIVIDUALITY AND TRADITION IN NARRATIVES ABOUT DREAMS

ASTA VIŠINSKAITĖ

Summary

The subject of the article is narratives about dreams. The aim is to analyze the relationship between individuality and tradition by means of linking the dream images and their meanings. Both narratives about dreams that have come true and those that have not fulfilled yet are investigated.

Upon analyzing the material, it turned out that there are two ways for the meaning of dreams to be elucidated. The first way is to make use of the oral dream interpretations functioning in the traditional culture, or simply to refer to a dream-book. The second possibility is to connect the dream images with some events, expected to come true or already fulfilled, on the basis of one's personal experience.

The most important thing in elucidation of the night visions is to identify the dream images with specific mythological implications recognized by a certain traditional cultural environment. Upon making an individual interpretation of the dream, intuition and / or personal experience are used to some extent on which dream images are related to certain events, still foreseen or already come true.

Gauta 2005-12-02